

Creo que cuando aquí tomamos un camino distinto del que es habitual al otro lado de los Pirineos, debemos preguntarnos en qué nos estamos equivocando.

Josep M. Bricall

Que se integren ellos

Sobre los estudios de arquitectura españoles en el Espacio Europeo de Educación Superior (I: octubre 2007)

Que s'hi integrin ells

Sobre els estudis d'arquitectura espanyols dins l'Espai Europeu d'Educació Superior (I: octubre 2007)

Creo que quan aquí prenem un camí diferent del que és habitual a l'altra banda dels Pirineus, hem de demanar-nos en què ens estem equivocant.

Josep M. Bricall

La frase de Miguel de Unamuno "¿Que inventen ellos!" és la més mentidera en llengua castellana. Que inventin ells? Però si ens encanta fer invents! Una altra cosa ben diferent és el grau d'utilitat d'aquests invents, perquè a Espanya, alhora que la creativitat fascina, els seus resultats aterreixen. "Jove, els experiments, amb gasosa!", diuen que digué Eugeni d'Ors al cambrer que acabava d'esquitxar-li l'americana amb el xampany de l'ampolla que havia obert matusserament.

A cap altre país s'ha considerat l'inventor com un personatge còmic: els invents del TBO, el professor Franz de Copenhaguen... (Els *objets introuvables* de Jacques Carelman són una altra cosa: allà, el que és risible és l'invent, no l'inventor). I, a més, desconfiem profundament dels invents dels altres: "Ja hi tornem a ser, amb aquell descobrint la sopa d'all!" I, per acabar-ho d'adobar, és molt mal mirat copiar obertament el que hem vist que fan els altres, encara que n'obtinguin bons resultats.

Què té a veure tot això, però, amb la integració de les universitats espanyoles dins l'anomenat Espai Europeu d'Educació Superior? Molt: aquesta actitud no ens porta enlloc i amb ella no fem sinó enganyar-nos. Dos ministres d'educació franquistes van donar-ne bons exemples. El primer —Villar Palasí— va trobar un sistema formidable per a canviar-ho tot sense que passés absolutament res: en lloc de canviar el sistema educatiu, va canviar-ne tots els noms.

Així, la tradicional educació primària va esdevenir l'*Educació General Bàsica*; el curs preuniversitari, *Curs d'Orientació Universitària*, i suposem que d'aquella mateixa època procedeixen la conversió de les infermeres i practicants en *Ajudants Tècnics Sanitaris* i un altre invent aparentment trivial, però amb conseqüències que encara patim avui: el canvi de nom dels pèrits pel d'*Ingenyeres Tècnics* i dels aparelladors per *Arquitectes Tècnics en Execució d'Obres*, amb la qual cosa a Espanya vam passar a tenir dos classes d'ingenyeres i d'arquitectes, els *tècnics* i els *superiores*.

Let others integrate themselves

On Spanish architecture studies in the European Higher Education Area (I: October 2007)

I believe that when here we take a different path to that which is customary on the other side of the Pyrenees, we should ask ourselves where we are going wrong.

Josep M. Bricall

The phrase by Miguel de Unamuno "¿Que inventen ellos!" is the biggest lie in the Spanish language. Let others invent for us? But we love inventing!

The degree of usefulness of such inventions is a different matter, because in Spain, while creativity fascinates, its results terrify: "Young man, for experiments, use soda water!" they say Eugenio d'Ors exclaimed to the waiter that had just spattered his jacket with the bottle of champagne he had clumsily opened.

In no other country has the inventor been considered as a comic character: the TBO inventions, "professor Franz of Copenhagen..." (The *objets introuvables* of Jacques Carelman are different: there, what is laughable is the invention, not the inventor.) And furthermore, there is a deep distrust of the inventions of others: There he goes re-inventing the wheel! And, to make matters worse, openly copying what others have done is scorned, even when good results are obtained.

So, what has all this to do with the integration of Spanish universities into the so-called European Higher Education Area? A great deal: this attitude of ours takes us nowhere but to deceiving ourselves. Under Franco, two Education ministers gave good examples of this. The first —Villar Palasí— found a formidable system for changing everything without any consequence: instead of changing the education system, he changed all their names.

Thus, traditional primary education changed its name to *General Basic Education*, the pre-university course to *University Orientation Course* and we imagine that also originating from that time was the conversion of nurses and medical auxiliaries into *Technical Healthcare Assistants*. Another apparently trivial invention whose consequences we are still suffering was the change of name from technical experts to *Technical Engineers* and from surveyors to *Technical Architects* in the

Ignacio Zuloaga, *Torerillos de pueblo*, 1906. Museo Reina Sofía, Madrid.

La frase de Miguel de Unamuno "¿Que inventen ellos!" es la más mentidera en lengua castellana. ¿Que inventen ellos? ¿Pero si nos encanta hacer inventos!

Cosa distinta es el grado de utilitat de tals inventos, porque en España, al mismo tiempo que la creatividad fascina, aterrizan sus resultados: ¡Joven, los experimentos, con gaseosa!, dicen que dijo Eugenio d'Ors al camarero que acababa de salpicarle la americana con el champán de la botella que había abierto torpemente.

En ningún otro país se ha considerado al inventor como personaje cómico: los inventos del TBO, el profesor Franz de Copenhague... (Los *objets introuvables* de Jacques Carelman son otra cosa: ahí lo risible es el invento, no el inventor.) Y además, se desconfía profundamente de los inventos ajenos: ¡Ya está ése inventando la sopa de ajo! Y, para colmo de males, está muy mal visto copiar abiertamente lo que se ha visto que hacen otros, aunque obtengan buenos resultados.

Pero, ¿qué tiene esto que ver con la integración de las universidades españolas en el llamado Espacio Europeo de Educación Superior? Mucho: esa actitud no nos lleva a ninguna parte más que a engañarnos a nosotros mismos. Dos ministros de Educación franquistas dieron buenos ejemplos de ella. El primero, Villar Palasí, encontró un sistema formidable para cambiarlo todo sin que pasase absolutamente nada: en lugar de cambiar el sistema educativo, cambió todos sus nombres.

Así, la tradicional educación primaria pasó a llamarse *Educación General Básica*, el curso preuniversitario, *Curso de Orientación Universitaria*, y suponemos que de aquel mismo tiempo procede la conversión de las enfermeras y practicantes en *Ayudantes Técnicos Sanitarios* y otro invento aparentemente trivial pero cuyas consecuencias aún padecemos, el cambio del nombre de los peritos por el de *Ingenieros Técnicos* y de los aparejadores por *Arquitectos Técnicos en Ejecución de Obras*, con lo que en España pasó a haber dos clases de ingenieros y de arquitectos, los *técnicos* y los *superiores*.

El ministro que sucedió a Villar Palasí, Julio Rodríguez, afrontó una situación difícil: si su antecesor ya había cambiado los nombres, ¿qué podía cambiar él sin meterse en líos? Rodríguez tuvo entonces una idea brillante: ¡decidió

El ministre que va succeir Villar Palasi —Julio Rodríguez— va afrontar una situació difícil: si el seu antecessor ja havia canviat els noms, què podia canviar ell sense ficar-se en un embolic? Rodríguez va tenir aleshores una idea brillant: va decidir canviar el calendari! El curs escolar s'adaptaria al calendari general: començaria al gener i acabaria al desembre. No diguin que no és genial: el calendari julià... de Julio Rodríguez.

El que Rodríguez no va preveure és que ell no arribaria a veure com a ministre el començament del nou curs amb *el seu* calendari. Al gener següent havia canviat el president del govern i, seguint una altra nefasta tradició local, el nou president havia canviat tots els ministres, els quals, com no podia ser d'una altra manera, van canviar tots els plans i projectes dels seus antecessors: tants caps, tants barrets. Canviar-ho tot perquè res no canviï, per dir-ho com Lampedusa.

I així continuem, inventant: els *professors no numeraris* que havia calgut inventar per a una universitat en la qual el nombre d'estudiants s'havia multiplicat van passar a anomenar-se *professors associats*, que se suposa que havien de ser "professionals de prestigi que aporten a la universitat la seva experiència" i que en realitat són professors amb salaris encara més baixos; els professors ara són *Personal Docente i Investigador*; es va dotar la universitat d'una "estructura matricial" amb "centres docents" (les antigues facultats i escoles) i uns nous "departaments" formats pels professors que abans estaven a les mateixes facultats i escoles... El dibuix artístic va passar a ser "Anàlisi de Formes Arquitectòniques" i una inacabable sèrie d'invents a l'espanyola: irrelevants, però complicats.

Tot aquest món, però, s'acaba amb la integració de la universitat espanyola a Europa: aquí ja no valen les engrunes d'enginy, ni els canvis de nom. Ho explicava ben clarament un col·lega i amic alemany a l'estiu del 1999: "S'han reunit a Bolonya i han decidit que la universitat a tot Europa tindrà una estructura com la de la universitat americana: amb un *bachelor* de tres anys i un *master* de dos".

Efectivament, l'anomenat "procés de Bolonya" preveu la unificació de l'estructura dels estudis universitaris europeus en tres cicles (grau, màster i doctorat) amb objectius, titulacions i atribucions definides. Això facilita la mobilitat d'estudiants i professors i permet la comparació entre les diferents universitats. I la comparació durà a l'elaboració de classificacions d'universitats de manera que les millors s'enduguin les inversions més substancials, i les universitats més mal classificades amb prou feines podran subsistir o bé hauran de desaparèixer directament.

En aquest moment, amb ben poques excepcions, totes les escoles europees d'arquitectura ja han establert —o ho faran ben aviat— nous plans d'estudis basats en dos cicles: *bachelor* (majoritàriament de tres anys) i *master* (majoritàriament de dos). El títol d'arquitecte s'atorga amb el de màster: no pot ser altrament, ja que la directiva europea que regula els estudis universitaris d'arquitectura² estableix que la seva durada mínima ha de ser de quatre anys.

I aquí, com abordem la integració de la universitat a Europa? Com sempre: tard i malament. Tard perquè arribarem els últims, i malament perquè ni tan sols és clar que hi arribem.

Execution of Works, which meant that in Spain there were suddenly two classes of engineers and architects: *technical and higher*.

The minister who succeeded Villar Palasi —Julio Rodríguez— faced a difficult situation: if his predecessor had already changed the names, what could he change without getting into trouble? Rodríguez then had a fantastic idea: he decided to change the calendar! The academic year would be adapted to the calendar year: it would begin in January and end in December. Don't say it isn't brilliant: the calendar of Julio Rodríguez, the Julian calendar.

What Julio Rodríguez could not foresee is that as minister he would never get to see the start of the new academic year with his calendar. In the following January the president of the government had changed and, following another unfortunate local tradition, the new president had changed all the ministers, who, in turn of course changed all the plans and projects of their predecessors: different strokes for different folks. Changing everything so that things stay as they are, as Lampedusa said.

And thus we continue, inventing: *the non tenured lecturers* that had to be invented for a university in which the number of students had grown greatly were renamed *associate lecturers*, which meant they were supposed to be professionals of prestige who bring their experience to the university and in reality are lecturers with even lower salaries; the lecturers are now *Teaching and Research Staff*; the university was given a matrix structure with teaching centres (the old faculties and schools) and new departments formed by teachers previously at those faculties and schools... Artistic drawing became known as *Analysis of Architectural Forms* and a never-ending series of typically Spanish inventions: irrelevant, but complicated.

However, that whole world ended with Spanish university's integration into Europe: such sparks of ingenuity are worth nothing there. Neither are the name changes.

This was explained very clearly by a German colleague and friend in the summer of 1999: "They met up in Bologna and decided that universities throughout Europe will have a structure like that of the American university: with a three-year *bachelor's* degree and a two-year *master's* degree."

He was right: the so-called Bologna process¹ envisages the unification of the structure of European university studies within three cycles (graduate degree, master's and PhD) with defined objectives, qualifications and attributes. This favours student and teaching staff mobility and allows comparisons between the different universities. Such comparisons will lead to the production of university league tables where the best will receive the largest investments, and where the worst-classified universities will barely be able to subsist or directly will have to disappear.

At the moment, with very few exceptions, all European schools of architecture have already established, or will shortly establish, new study plans with two cycles: *bachelor* (mostly lasting three years) and *master's* (mostly lasting two). The title of architect is awarded with the master's degree; it could not be any other way, as the European directive that regulates university architecture studies² establishes that the minimum duration must be four years of study.

1 Se'n pot trobar informació a la web de la Comissió Europea: http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html. També a la web de l'European University Association (EUA): <http://www.eua.be/index.php?id=36>.

1 Information can be found on the European Commission website: http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html. Also on the European University Association (EUA) website: <http://www.eua.be/index.php?id=36>.

1 Puede encontrarse información en el sitio web de la Comisión Europea: http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html. También en el sitio web de la European University Association (EUA): <http://www.eua.be/index.php?id=36>.

2 Directiva 2005/36/

CE del Parlament Europeu i del Consell

de 7 de setembre de 2005 relativa

al reconeixement de qualificacions

professionals. Diari Oficial de la Unió

Europea 30/9/2005. En línia a: http://www.mec.es/educa/incual/pdf/rec/03_Directiva_reconocimiento_cualificaciones.pdf.

2 Directive 2005/36/

CE of the European Parliament and of the

Council meeting of 7

September 2005 relating to the recognition

of professional qualifications. Official

Journal of the European Union 30/9/2005.

Online at: http://www.mec.es/educa/incual/pdf/rec/03_Directiva_reconocimiento_cualificaciones.pdf.

2 Directive 2005/36/

CE del Parlamento Europeo y del Consejo

de 7 de septiembre de 2005 relativa al

reconocimiento de cualificaciones

profesionales. Diario Oficial de la Unió

Europea 30/9/2005. En línia en: http://www.mec.es/educa/incual/pdf/rec/03_Directiva_reconocimiento_cualificaciones.pdf.

cambiar el calendario! El curso escolar se adaptaría al calendario general: comenzaría en enero y acabaría en diciembre. No digan que no es genial: el calendario de Julio Rodríguez, el calendario juliano.

Lo que Julio Rodríguez no pudo prever es que él no llegaría a ver como ministro el comienzo del nuevo curso con *su* calendario. En enero siguiente había cambiado el presidente del gobierno y, siguiendo otra nefasta tradición local, el nuevo presidente había cambiado a todos los ministros, quienes, a su vez, claro está, cambiaron todos los planes y proyectos de sus antecesores: cada maestro tiene su librito. Cambiarlo todo para que no cambie nada, por decirlo como Lampedusa.

Y así continuamos, inventando: los *profesores no numerarios* que había habido que inventar para una universidad en la que el número de estudiantes había crecido mucho pasaron a llamarse *profesores asociados*, que se supone que debían ser *profesores de prestigio* que aportan a la universidad su experiencia y que en realidad son profesores con salarios aún más bajos; los profesores ahora son *Personal Docente e Investigador*; se dotó a la universidad de una estructura matricial con centros docentes (las antiguas facultades y escuelas) y unos nuevos departamentos formados por los profesores que antes estaban en las propias facultades y escuelas... El dibujo artístico pasó a ser Análisis de Formas Arquitectónicas y una interminable serie de inventos a la española: irrelevantes, pero complicados.

Pero todo ese mundo se acaba con la integración de la universidad española en Europa: ahí ya no valen las chispas de ingenio. Ni los cambios de nombre. Lo explicaba muy claramente un colega y amigo alemán en el verano de 1999: "Se han reunido en Bolonia y han decidido que la universidad en toda Europa tendrá una estructura como la de la universidad americana: con un *bachelor* de tres años y un *master* de dos."

Efectivamente: el llamado proceso de Bolonia¹ prevé la unificación de la estructura de los estudios universitarios europeos en tres ciclos (grado, máster y doctorado) con objetivos, titulaciones y atribuciones definidas. Ello facilita la movilidad de estudiantes y profesores y permite la comparación entre las diferentes universidades. Y la comparación va a llevar a la elaboración de clasificaciones de universidades en las que las mejores se llevarán las mayores inversiones, y en las que las universidades peor clasificadas subsistirán a duras penas o directamente tendrán que desaparecer.

En este momento, con muy pocas excepciones, todas las escuelas europeas de arquitectura han establecido ya, o van a hacerlo en breve, nuevos planes de estudios con dos ciclos: *bachelor* (mayoritariamente de tres años) y *master* (mayoritariamente de dos). El título de arquitecto se otorga con el de máster, como no puede ser de otro modo, puesto que la directiva europea que regula los estudios universitarios de arquitectura² establece que su duración mínima deberá ser de cuatro años de estudios.

Y aquí, ¿cómo estamos abordando la integración de la universidad en Europa? Como siempre: tarde y mal. Tarde porque llegaremos los últimos, y mal porque ni siquiera está claro que lleguemos.

Hay en este momento dos alternativas para la enseñanza de la arquitectura: la del Ministerio de Educación y la de los directores de las escuelas de arquitectura y el Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos (CSCOA). Veamos:

En aquests moments hi ha dues alternatives per a l'ensenyament de l'arquitectura: la del Ministeri d'Educació, i la dels directors de les escoles d'arquitectura i el Consell Superior dels Col·legis d'Arquitectes (CSCOA). Vegem-les:

1. El Ministeri d'Educació i Ciència ha aprovat en un Reial decret³ recent que, llevat dels casos en què la normativa europea exigeixi una durada superior —i aquest no és el cas d'arquitectura—, els estudis de grau seran de quatre anys i els de màster, d'un o dos anys. El títol d'arquitecte es podria lliurar, complint el mínim de la directiva europea, amb el grau, tot i que això no està definit.

El que estableix el Reial decret és això: "La denominació dels títols de Graduat és: *Graduat en T per la Universitat U en la branca B*, on T és el nom del Títol, U la denominació de la Universitat que l'expedeix i B la referència a la branca de coneixement en la qual s'incardini el títol corresponent" (*sic*). No ens preguntem el motiu pel qual han aparegut aquestes "branques" en què els títols, pel que sembla, ara "s'incardinen". Tampoc no ens preguntem què vol dir aquí *incardinar*. L'important és: aquest "graduat", és un arquitecte o no?

Queda clar, en tot cas, que un títol de "*Graduat en Arquitectura per la Universitat U en la branca B* *Arquitectura i Enginyeria*" confon encara més les coses i és, per tant, una notable aportació a la innovació terminològica que estem criticant. Fins ara, poques paraules s'havien salvat de la mania ministerial per canviar-les: els títols universitaris espanyols "de cicle llarg" eren arquitecte, enginyer i llicenciat (en Dret, Medicina, etc.). D'un cop de ploma, passem a les "branques": els arquitectes ara compartim "branca" amb els enginyers. Algú hi troba cap avantatge?

2. Els directors de les escoles d'arquitectura i el CSCOA, per la seva banda, reclamen un títol de grau d'arquitectura en cinc anys (i mig més de projecte final de carrera), i els estudis de màster (o de postgrau, o de doctorat, o el que sigui) a continuació. Aquesta proposta en basa en un *Llibre blanc*⁴ que val la pena citar:

L'ocasió es va perdre en abstruir i va contribuir a aïllar encara més la nostra cultura de l'europea, tot i que en aquella època la neutralitat de la Gran Guerra estava propiciant una certa prosperitat. El regionalisme no va entrar a les escoles per les seves innovacions compositives sinó com una incorporació més, aquesta vegada ja no derivada de la història monumental, al repertori estilístic de l'eclecticisme, de la mateixa manera que l'ideològicament afí neoplateresc, aparegut uns anys abans, en ple apogeu el 1915 i que va abastar també el mobiliari, en el qual es concretà en l'"estil remordiment espanyol", segons es va anomenar sarcàsticament.

Amb aquest fragment n'hi ha prou per veure que tota aquella literatura "decimonònica i castissa", com en dirien (orgullosos, sense cap ironia) els seus autors, no té absolutament res a veure amb els arguments i els discursos que nodreixen la construcció d'un espai comú a totes les universitats europees.

En resum: a tot Europa els estudis d'arquitectura tindran una durada de 5 anys, amb estructura 3+2, i aquí continuem discutint entre $(1+2+1)+1 = 5$ i $5+0,5+2 = 7,5$.

Per què aquest allunyament entre Espanya i Europa si es tracta justament d'integrar les universitats europees? Per què ens entos-

And here, how are we tackling the integration of the university into Europe? As always: late and badly. Late because we will be the last to arrive, and badly because it is not even clear whether we will get there.

Currently there are two alternatives for teaching architecture: that of the Ministry of Education and that of the directors of the schools of architecture and the Higher Council of Associations of Architects (*Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos*, CSCOA). Let's look at these:

1. The Ministry of Education and Science approved in a recent Royal Decree³ that, except in those cases where the European regulation requires a longer duration (which is not the case for architecture) that degree courses would last four years and master's degree courses one or two years. The title of architect could be granted, complying with the European directive's minimum, with the degree, although this is not defined.

What the Royal Decree establishes is the following: The naming of degree titles will be as follows: "*Graduate in T from the University U in Branch R*, where T is the name of the qualification, U the name of the University issuing the qualification and R the reference to the branch of knowledge in which the corresponding qualification is included" (*sic*). Do not ask us the reason for the appearance of these branches in which the qualifications, it seems, are included. Do not ask us either what *included* means here. The important question is: is that graduate an architect or not?

It remains clear, in any case, that a title such as *Graduate in Architecture from the University U in the Branch Architecture and Engineering* further complicates the matter and is, therefore, a notable contribution to the terminological innovation that we are criticising. To date, few words had escaped the ministerial eagerness to change them: the Spanish long cycle qualifications were: architect, engineer and *licenciado* (in Law, Medicine, etc.). With one stroke of the pen, to the branches: architects will now share a branch with engineers. Does anyone see any benefit?

2. The directors of the schools of architecture and the CSCOA, for their part, support a five-year architecture degree qualification (plus another half-year for the diploma thesis project) and studies for master's (or postgraduate or PhD studies, or whatever) to follow. This proposal is based on a *white paper*⁴ which it is worth quoting:

The opportunity was lost through self-absorption and contributed to isolating our culture from European culture even more than before, despite the fact that at that time the neutrality of the Great War was favouring a certain prosperity. Regionalism did not enter the schools through compositional innovations but as just another incorporation this time not derived from monumental history into the stylistic repertoire of eclecticism, the same as the ideologically similar neoplateresque which appeared some years before, at its peak in 1915 and which also covered furniture, where it materialised as what was sarcastically called the Spanish remorse style.

This fragment is suffice to notice that all that 19th century and authentic literature, as its authors would say (proudly and without a hint of irony), has absolutely nothing to do with the arguments and discourses that sustain the construction of an area common to all European universities.

3 Real decree 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials. BOE 260 de 30/10/2007. En línia a: http://www.boe.es/g/es/bases_datos/doc.php?coleccion=iberlex&id=2007/18770&xtlen=1000.

3 Spanish Royal Decree 1393/2007, of 29 October, which establishes the organisation of official university teachings. BOE 260 dated 30/10/2007. Online at http://www.boe.es/g/es/bases_datos/doc.php?coleccion=iberlex&id=2007/18770&xtlen=1000.

3 Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales. BOE 260 de 30/10/2007. En línea en: http://www.boe.es/g/es/bases_datos/doc.php?coleccion=iberlex&id=2007/18770&xtlen=1000.

4 Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA): *Libro blanco del título de grado en Arquitectura* (esborrany). En línia a: http://www.aneca.es/activin/activin_conver_LLBB.asp.

4 Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (National Quality Evaluation and Accreditation Agency - ANECA): *Libro blanco del título de grado en Arquitectura* (draft). Online at: http://www.aneca.es/activin/activin_conver_LLBB.asp.

1. El Ministerio de Educación y Ciencia ha aprobado en un reciente Real Decreto³ que, excepto en aquellos casos en que la normativa europea exija mayor duración, lo que no es el caso en arquitectura, los estudios de grado serán de cuatro años, y los de máster, de uno o dos. El título de arquitecto podría otorgarse, cumpliendo el mínimo de la directiva europea, con el grado, aunque ello no está definido.

Lo que establece el Real Decreto es lo siguiente: La denominación de los títulos de graduado será: "*Graduado en T por la Universidad U en la Rama R*, siendo T el nombre del Título, U la denominación de la Universidad que expide el título y R la referencia a la rama de conocimiento en la que se incardine el correspondiente título" (*sic*). No nos pregunten la razón por la que han aparecido esas "ramas" en las que los títulos, al parecer "se incardinan". Tampoco nos pregunten qué quiere decir ahí *incardinar*. Lo importante es: ese "graduado" ¿es un arquitecto o no?

Queda claro, en cualquier caso, que un título de *Graduado en Arquitectura por la Universidad U en la Rama Arquitectura e Ingeniería* confunde aún más las cosas y es, por lo tanto, una notable aportación a la innovación terminológica que estamos criticando. Hasta ahora, pocas palabras se habían salvado de la mania ministerial por cambiarlas: los títulos universitarios españoles "de ciclo largo" eran: arquitecto, ingeniero y licenciado (en Derecho, Medicina, etc.). De un plumazo, a las "ramas": los arquitectos, a compartir "rama" con los ingenieros. ¿Alguien le ve alguna ventaja?

2. Los directores de las escuelas de arquitectura y el CSCOA, por su parte, reclaman un título de grado de arquitectura en cinco años (más otro medio de proyecto final de carrera), y los estudios de máster (o de posgrado, o de doctorado, o lo que sea) a continuación. Esta propuesta se basa en un *Libro blanco*⁴ que merece la pena citar:

La ocasión se perdió en el ensimismamiento y contribuyó a aislar nuestra cultura de la europea aún más de lo que había estado anteriormente, pese a que en esos momentos la neutralidad de la Gran Guerra estaba propiciando una cierta prosperidad. El regionalismo no entró en las escuelas por sus innovaciones compositivas sino como una incorporación más, esta vez ya no derivada de la historia monumental, al repertorio estilístico del eclecticisme, lo mismo que el ideológicamente afín neoplateresco, aparecido unos años antes, en pleno apogeo en 1915 y que abarcó también el mobiliario, en el que se concretó en el sarcásticamente llamado estilo remordimiento español.

Con ese fragmento basta para advertir que toda esa literatura decimonónica y castiza, como dirían (orgullosos, sin ninguna ironía) sus autores, no tiene absolutamente nada que ver con los argumentos y discursos que sustentan la construcción de un espacio común a todas las universidades europeas.

Resumiendo: en toda Europa los estudios de arquitectura van a durar 5 años, con 3 + 2, y aquí seguimos discutiendo entre $(1 + 2 + 1) + 1 = 5$ y $5 + 0,5 + 2 = 7,5$.

¿Por qué ese alejamiento entre España y Europa si se trata justamente de integrar las universidades europeas? ¿Por qué empeñarnos en inventar? ¿Por qué no mirar cómo lo están haciendo en otros países europeos que tienen más avanzado el proceso y procurar hacerlo lo más parecido que podamos?

sudim a inventar? Per què en lloc d'això no mirem com ho fan a altres països europeus que tenen més avançat el procés i procurem tirar-lo endavant de la manera més semblant que puguem?

Doncs "perquè no". A la universitat espanyola continuem —malauradament— tancats i abstrats, "estil remordiment espanyol", i practicant aquell unamunià "que inventin ells". Dissimulem fent-nos els ximplers. Dissimulem... què? Doncs simplement que no sabem anglès, i que no estem disposats a caure del ruc: "Jo aquí ensenyo el que em dona la gana i quan em ve de gust! I si no li interessa a ningú, que es fotin! Ja s'ho faran!"

Perquè si fos cert que —com sentim dir tantes vegades per aquí— els arquitectes espanyols reben la millor formació d'Europa, el que hauríem de fer és obrir les nostres escoles per acollir els europeus, que vindrien a cabassos per obtenir aquesta excel·lent formació... I, en canvi, el que volem, pel que sembla, és aïllar-nos i tancar-nos envoltats de tots els altres carpetovetònics.⁵

Anem per mal camí: no cap a Europa, sinó en la direcció contrària. ♦

Ton Salvadó i Miguel Usandizaga

Traduït per Jordi Palou

In summary: in the whole of Europe, architecture studies are going to last 5 years, with the structure 3 + 2, and here we continue to argue between $(1 + 2 + 1) + 1 = 5$ and $5 + 0.5 + 2 = 7.5$.

Why this distancing between Spain and Europe if the idea is precisely to integrate the European universities? Why do we insist on inventing? Why not look at what other European countries that are more advanced in the process are doing and try to do something as similar as possible?

Well, the answer is because. In the Spanish university we continue wretchedly locked in our own Spanish remorse style self-absorption and practicing Unamuno's let others invent for us: we dissimulate, acting the fool. We pretend... what? Well simply, that we don't understand English, and that we are not prepared to come down off our high horse: Here I teach what I want and when I want! And if others aren't interested, they can get lost! It's their lookout!

If it were true that as we have heard said so many times here Spanish architects receive the best training in Europe, what we should do is open our schools to welcome the Europeans who would come here in great numbers to obtain that excellent training... And, in contrast, what we want, it seems, is to isolate ourselves and shut ourselves off, surrounded by all the *carpetovetónicos*⁵

We are on the wrong track: not towards Europe, but in the opposite direction. ♦

Ton Salvadó and Miguel Usandizaga

Translated by Debbie Smirthwaite

⁵ Terme espanyol intraduable. Segons el diccionari de la Real Academia, significa que se tienen por españolas a ultranza, y sirven de bandera frente a todo influjo foráneo.
⁵ Untranslatable Spanish term. It means, according to the Diccionario de la Real Academia, those who consider themselves out-and-out Spaniards, and serve as a flag against all foreign influences.

Pues porque no. En la universidad española continuamos desgraciadamente encerrados en nuestro ensimismamiento estilo remordimiento español y practicando el unamuniano que inventen ellos : disimulamos haciéndonos los locos. Disimulamos... ¿qué? Pues simplemente, que no sabemos inglés, y que no estamos dispuestos a apearnos del burro: ¡Yo aquí enseño lo que me da la gana y cuando me apetece! ¡Y si no le interesa a nadie, que se fastidien! ¡Allá ellos!

Porque si fuera cierto que como oímos decir tantas veces por aquí los arquitectos españoles reciben la mejor formación de Europa, lo que deberíamos hacer es abrir nuestras escuelas para acoger a los europeos que vendrían en gran número a obtener esa excelente formación... Y, en cambio, lo que queremos, al parecer, es aislarnos y encerrarnos rodeados de todos los *carpetovetónicos*.

Vamos por mal camino: no hacia Europa, sino en la dirección contraria. ♦

Ton Salvadó y Miguel Usandizaga